

Đình làng Là Thôn - xã Định Long

Đình là Thôn, xã Định Long là di tích lịch sử văn hóa cấp tỉnh tại (Quyết định số 435/QĐ-UBND ngày 31/01/2013 của UBND tỉnh Thanh Hóa)

I. Khái quát đặc điểm tình hình chung về Làng Là – xã Định Long.

Làng Là là một phần của miền quê huyện Yên Định, là một trong 3 làng thuộc xã Định Long ngày nay, một làng cổ đã tồn tại từ bao đời trải qua bao biến đổi thăng trầm của xã hội Việt Nam và riêng vùng quê Yên Định.

Là Thôn (tên nôm là làng Là) nằm ở phía Bắc xã Định Long, bên bờ hữu ngạn sông Mã, khi mới thành lập gọi là La Ấp, sau đổi tên thành Là Thôn. Làng có diện tích tự nhiên 118,54ha, có hơn 20 ha đất ngoại đê phù sa màu mỡ, thích hợp với việc trồng dâu nuôi tằm và nhiều loại rau màu khác. Hiện nay làng có 353 hộ, 1.200 nhân khẩu, 29 dòng họ, trong đó họ Trịnh chiếm 2/3. Chi Bộ Là Thôn có 51 Đảng viên và các tổ chức đoàn thể nhân dân, có 39 đối tượng chính sách người có công với cách mạng.

Làng Là có nhiều di sản văn hóa vật thể, phi vật thể truyền thống độc đáo như:

- Đình Làng thờ Thành hoàng làng.

- Nghè nơi ứng ngự của Thành hoàng, Quán thờ bà Liễu Hạnh, Liễu Hạnh là một nữ thần được thờ ở nhiều nơi, xa xưa Liễu Hạnh cũng có thể là một nhân thần,

một người có thật nhưng do sự ngưỡng mộ của dân gian bà đã được nâng lên như một Thiên thần mang tính huyền thoại.

- Quán Là có tính linh thiêng, rất tiếc thế hệ xây dựng nên di tích đã đi xa, lớp trẻ ngày nay không còn có may mắn để chứng kiến, biết ơn các bậc cha ông và để rung động với hồn thiêng sông núi.

- Văn chỉ khắc tên thờ các danh nhân học hành đào tạo đỗ đạt cao.

- Võ chỉ nơi thờ tự những người có hàm cấp trong binh nghiệp, các làng lân cận không làng nào có võ chỉ. Có thể coi đây như một điểm nhấn trong quần thể văn hóa tâm linh của Làng Là. Rất tiếc là không còn vết tích để tra cứu các bậc tiền nhân.

- Công làng đây là một công trình đậm nét hồn quê, luôn gợi nỗi nhớ cho con cháu, những người xa quê khi về bái tổ, thể hiện quyền uy, tính độc lập, chủ quyền của làng, nội bất xuất, ngoại bất nhập theo hương ước, quy ước của Làng, của Thôn xây dựng theo luật của Nhà nước đề ra.

II. Kết quả quá trình xây dựng, trùng tu Đình Là Thôn

1. Khảo tả di tích

Đình làng Là - xã Định Long, nằm ở trung tâm làng, nhìn về hướng Đông Nam, tọa lạc trên khu đất cao ráo, rộng thoáng, xung quanh là dân cư trù phú lâu đời. Đình là ngôi nhà chung, nơi thờ Thành hoàng làng và những tiền nhân đã có công với dân, với nước.

Trải qua những năm tháng chịu ảnh hưởng của thiên nhiên và những biến cố lịch sử, nhà đại Đình và các công trình phụ trợ khác đều bị hư hỏng, xuống cấp nghiêm trọng. Các tài liệu thành văn như: Thần phả, bia ký, sắc phong chép về việc xây dựng Đình làng bị thất lạc. Nhưng căn cứ theo nguồn tư liệu điền dã cùng với những dấu ấn kiến trúc điêu khắc gỗ trên các vì kèo và các cấu kiện khác cho ta thấy, Đình được xây dựng vào thời Nguyễn (1802- 1858). Nếu tính từ đầu thời Nguyễn đến năm 2013 (là năm được công nhận Di tích) thì Đình làng có lịch sử là 211 năm, tính từ cuối thời Nguyễn đến năm 2013 Đình làng có lịch sử 155 năm.

Đình làng cấu tạo thành 5 gian, 2 vỹ, có chiều dài nền đình là 16,75m, chiều rộng là 7,9m, diện tích 132,325m². Kề chuyền, cột nổi, các cột trong ngôi đình có tỷ lệ đường kính tương ứng với nhau và các chi tiết khác tạo nên sự hài hòa trong không gian chung, kết cấu kiến trúc tuân theo một quy luật đăng đối.

Do chịu tác động của thời gian và những biến cố nói trên nên đầu hồi nhà đại Đình và các vì kèo ở gian phía Đông bị gãy, đổ nát hoàn toàn. Năm 1993 được sự quan tâm của lãnh đạo, chính quyền xã Định Long và sự đồng thuận của Nhân dân trong làng đã bắt tay vào trùng tu, sửa chữa từ ngày 01/10/1993 đến ngày 30/11/1993

với tổng giá trị đầu tư là 21.382.850đ. Do nguồn kinh phí có hạn, thợ không chuyên nghiệp nên việc tôn tạo sửa chữa không được như ý muốn.

Năm 2001, được chính quyền và Nhân dân địa phương tiếp tục tu bổ xây dựng một số hạng mục như: Cổng, tường rào, đảo ngói. vv..

Ngoài 5 gian Đình lớn như đã nói trên thì còn 2 nhà nhỏ hơn đối diện nhau ở 2 bên sân đình, mỗi dãy 3 gian, gọi là nhà giải vũ. Từ giải vũ trích theo nghĩa đen của Nho học là nơi để cho các võ sỹ sau khi đấu võ xong thì vào đây giải lao, bên kia dùng vào việc hậu cần, sắp lễ. vv..

Trải qua thời gian nhà giải vũ phía Đông bị đổ nát hoàn toàn, phần đất đã trở thành đường giao thông, còn lại một nhà phía tây, nhà này có lúc làm kho cho HTX, có lúc làm lớp học, có lúc làm trụ sở cho công an, bảo vệ. Dãy nhà này cũng thường xuyên được quan tâm sửa chữa nhưng ở mức độ chằm, vá đơn giản nên cũng đã bị xuống cấp nghiêm trọng.

2. Giá trị truyền thống văn hóa tâm linh và nghệ thuật kiến trúc độc đáo.

- Đình Làng là nơi sinh hoạt văn hóa tâm linh, nơi hội họp, sinh hoạt văn hóa cộng đồng làng xã, nơi gìn giữ truyền thống văn hóa tốt đẹp của địa phương. Trong các cuộc kháng chiến chống giặc ngoại xâm chính nơi đây là nơi huấn luyện quân sự, giáo dục chính trị cho lực lượng dân quân, du kích, và đây cũng chính là nơi cất giữ vũ khí, lương thực, thực phẩm phục vụ cho kháng chiến. Chính nơi này (cây đa, giếng nước, sân đình) đã diễn ra bao cuộc hẹn hò, tiễn đưa các lớp đàn anh lên đường bảo vệ Tổ quốc.

Mỗi dịp Tết đến xuân về làng mở hội, là dịp con cháu đi công tác, làm ăn, sinh sống trên khắp mọi miền Tổ quốc về quê hương gặp mặt, ôn lại những kỷ niệm đẹp thời thơ ấu, thấp nhén tâm nhang kính cáo Thần hoàng, chấp tay thỉnh cầu cho mưa thuận gió hòa, Quốc thái dân an, mùa màng tươi tốt...

- Đình Làng Là - xã Định Long là một công trình lao động sáng tạo, kiến trúc nghệ thuật độc đáo, tài hoa. Những mảng chạm khắc mềm mại, uyển chuyển thể hiện tâm tư, nguyện vọng của quần chúng lao động về một đời sống tinh thần gắn gũi với thiên nhiên, lịch sử và con người.

Cũng chính từ những giá trị nói trên, Nhân dân Thôn Là Thôn và chính quyền xã Định Long làm tờ trình đề nghị các ngành chức năng khảo sát, lập hồ sơ xếp hạng di tích nhằm bảo vệ và sử dụng có hiệu quả di sản văn hóa dân tộc.

Ngày 31 tháng 01 năm 2013, UBND tỉnh Thanh Hóa đã ra quyết định số 435/QĐ- UBND xếp hạng (Di tích Kiến trúc nghệ thuật Đình Là Thôn - xã Định Long - huyện Yên Định - tỉnh Thanh Hóa)/.

Một số hình ảnh Đình là Thôn, xã Định Long

